

Byggnadsminnesförklaring av Renshammar, fastigheten Ren 15:1,
Bollnäs socken och kommun

Fråga om byggnadsminnesförklaring av Renshammar har väckts den 22 december 1986 av . Förslag till skyddsföreskrifter remitterades till berörda den 18 februari 1987. Gården ägdes då av Efter en försäljning av byggnaderna med närmast omkringliggande tomtmark remitterades förslaget även till köparen, Bollnäs hembygdsförening, vilket skedde den 1 september samma år. En del av det föreslagna skyddsområdet, omfattande delar av den f d trädgården, kvarstannade dock i ägo. Detta område brukas för närvarande som åkermark.

Bollnäs hembygdsförening har genom protokollsutdrag den 30 september 1989 godkänt byggnadsminnesförklaring med föreslagna skyddsföreskrifter.

har den 3 november 1989 skriftligen godkänt byggnadsminnesförklaring med föreslagna skyddsföreskrifter. förbehåller sig dock rätten att fortsätta pågående brukning av den av honom ägda marken i väntan på en eventuell framtida överenskommelse med hembygdsföreningen om återskapande av den ursprungliga trädgården. Länsstyrelsen har inget att erinra mot att marken inom denna del av skyddsområdet även fortsättningsvis brukas på hittillsvarande sätt.

Byggnadsnämnden i Bollnäs kommun har genom beslut den 26 mars 1987 tillstyrkt byggnadsminnesförklaring.

Kulturnämnden i Bollnäs kommun har genom beslut den 2 april 1987 tillstyrkt byggnadsminnesförklaring.

Riksantikvarieämbetet har i yttrande den 28 april 1987 tillstyrkt byggnadsminnesförklaring.

Länsmuseet har i yttrande den 27 april 1987 tillstyrkt byggnadsminnesförklaring.

Hälsinglands museum har i yttrande den 10 mars 1987 lämnat förslaget till byggnadsminnesförklaring utan erinran.

1989-12-11

221-1894-89

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § kulturminneslagen Renshammar, fastigheten Ren 15:1 i Bollnäs socken och kommun för byggnadsminne och meddelar enligt 2 § samma lag skyddsföreskrifter enligt bilaga 1.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar för byggnadens underhåll. Även läns museet kan rådfrågas.

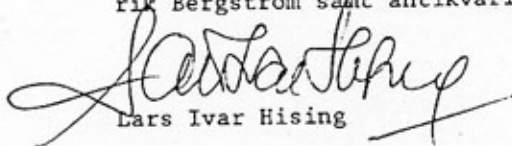
Om särskilda skäl finns får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § kulturminneslagen lämna tillstånd till ändring av byggnadsminne.

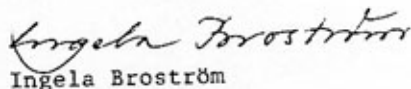
Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten. Hur man överklagar framgår av bilaga 2.

Enligt 3 kap 21 § kulturminneslagen gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Lars Ivar Hising, jämte ledamöterna Marianne Ahlqvist, Jens Alvarsson, Axel Andersson, Tord Bergkvist, Bengt Björkman, Thomas Juhlin, Kjell Nilsson, Curt Nygren, Eva Rennerfelt, Bernt Söderström, Birgit Wallström, Håkan Vestlund, Stig Wigren samt Stig Zettlin.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Johny Rangrost, 1:e länsassessor Gösta Törnblom, länsarkitekt Lars-Ulrik Bergström samt antikvarie Ingela Broström, föredragande.

Lars Ivar Hising

Ingela Broström

Kopia till

Vera Crantz m fl, Alftavägen 11, 821 00 Bollnäs
Riksantikvarieämbetet
Byggnadsnämnden i Bollnäs kommun
Kultur- och fritidsnämnden i Bollnäs kommun
Länsmuseet
Hälsinglands museum
Inskrivningsmyndigheten vid Bollnäs tingsrätt
Överlantmätarmyndigheten
Planenheten

RENSHAMMAR

Ren 15:1

Bollnäs socken och kommun

Mångårdsbyggnaden 1962
Foto i Bollnäs kommuns arkiv

Renshammar var i äldre tid en av Hälsinglands största jordbruksgårdar. Under 1600-talet omfattade ägorna nästan hela norra delen av Bollnäs socken och gården åtnjöt för en tid även skattefrihet som säteri. Ägarlängden, som sträcker sig tillbaka till 1500-talet, visar att Renshammar genom tiderna i stor utsträckning bebotts av ståndspersoner som officerare, lägnän etc, men även bönder förekommer bland ägarne. Den nuvarande gårdsanläggningen bär dock i sin helhet en ståndsnässig prägel.

Gården härjades svårt av brand år 1725, varvid såväl sätestugan som ett antal ekonomibyggnader totalförstördes. Omständigheterna tyder på att den nya mångårdsbyggnaden uppfördes vid 1700-talets mitt av byggnästaren Anders Nilsson, medan den västra av de båda flyglarna åtminstone delvis förefaller härstamma från 1700-talets förra hälft, tiden närmast efter branden.

Mångårdsbyggnaden är byggd av timmer i två våningar och klädd med rödfärgad locklistpanel. Ursprungligen har dock fasaderna varit målade med gul slämfärg. Taket är brutet med valmade gavelspetsar, tegeltäckt och försedd med takkupor i vindsvåningen. Exteriörens huvuddrag återkommer i de många större bondgårdar som uppfördes i Bollnäs under årtiondena omkring sekelskiftet 1800 och Renshammars roll som omedelbar förebild framstår här som oomtvistlig.

År 1777 hölls landsting på Renshammar, som då ägdes av lagmannen Carl Dahlsköld. Troligen inreddes övervåningen inför detta tillfälle. Av dessa äldre interiörer har det s k gammelrummet bevarats med orörd rokokoinredning. Storsalen, där landstinget hölls, omdekorerades omkring år 1850 med pilasterinramade landskapsutsikter utförda av målaren Jonas Wallström.

Vid 1800-talets början uppfördes den östra av de båda flyglar som flankerar mångårdsbyggnaden. Samtidigt moderniserades även den äldre, västra flygeln till motsvarande utseende. Flyglarna är envåninga, med valmade, tegeltäckta tak och locklistpanelade fasader. Den östra flygeln kan vara identisk med den fyra rums bastubyggnad som den finske majoren A R Brunow lät uppföra på gården vid sitt tillträde år 1809.

Gårdens ekonomibyggnader revs under 1960-talet, flertalet i samband med byggandet av den nya riksvägen Bollnäs-Söderhamn år 1960. Sedan 1967 ägs gårdsanläggningen med närmast omgivande mark av Bollnäs hembygdsförening, medan skogs- och odlingsmarken befinner sig i annan ägo.

Storsalen med väggdekor av Jonas Wallström ca 1850
Foto: Länsmuseet i Gävleborgs län 1983

Skyddsområde

Skyddsområdet omfattar del av fastigheten Ren 15:1 samt 110 m av samfällid vägförening enligt karta.

Skyddsföreskrifter

Skyddsföreskrifterna omfattar huvudbyggnad, flyglar och källarbyggnad.

- 1) Byggnaderna inom skyddsområdet får inte utan länsstyrelsens tillstånd rivas, flyttas, ombyggas eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
- 2) Interiörer och fast inredning i huvudbyggnadens övervåning, vindsvåning och bottenvåningens farstu samt i västra flygeln får inte utan länsstyrelsens tillstånd ombyggas, övermålas eller på annat sätt förändras.
- 3) Arbeten i byggnadernas inre i övrigt som medför ingrepp i den bärande stommen skall utföras efter förslag som godkänts av länsstyrelsen.
- 4) Byggnaderna skall i samråd med länsstyrelsen ägnas för deras bestånd erforderligt fortlöpande underhåll med sådana material och metoder som deras kulturhistoriska värde kräver.
- 5) Skyddsområdet skall värdas på ett sådant sätt att byggnadernas karaktär och utseende inte förvanskas.

